

Dieu et mon Droit.

WOENSDAG 22 FEBRUARIJ.

AMSTERDAM, 21 Februarij.

FRANCISCUS JACOBUS VAN VREE, door de barmhertigheid Gods en de gheest van den H. Stoel, Bisschop van Haarlem, Huisprelaat van Zijne Heiligheid en Assistent Bisschop bij den Pauselijken Troon. Aan de Geestelijken en de Geloovigen van ons bisdom zabligheid in den Heer.

Indien wij ooit overdenking noodig hadden tot de keuze van wat het onderwerp moest zijn van ons Herderlijk schrijven ter gelegenheid van de veertigdaagsche Vaste; dezen keer Eerwaarde Medearbeiders en Beminde Geloovigen, moesten we alle overdenking, daartoe bekwamelijk achterlaten. Immers wij zouden aan de groote zaak der H. Kerk, des Apostolischen Stoels en des uitstekenden Pausen Pius IX; te kort doen, zoo wij deze gelegenheid tot heilzame dingen te zeggen thans niet gebruikten tot mededeelingen uit den Aemtelijken Zendbrief, dien de H. Vader, onder dagteekening van den 19. Januarij jongstleden, aan alle Kerkvoogden der Katholieke wereld geschreven heeft. Die Zendbrief — wij behoeven het u niet te herinneren — betreft de groote zaak, welke reeds sedert eenigen tijd, geheel de wereld, van de machtigste Monarchen af tot den eenvoudigsten geloovige toe, bezig houdt, en aan welke een ieder, omdat hij de duidelijke ziet, of althans dinstar, gewelt, dat de droegste beslagen der Maatschappij er in, opgesloten of er mee verbonden zijn, zich grootelijks laat gelegen liggen. Gij, Beminde Medearbeiders en Geloovigen, hebt reeds op vele wijzen laten blijken, dat gij het groote gewigt van het tijdstip beseft, en gij hebt u bereid getoond, om te doen wat uwe hand te doen vond ten einde voor uw deel de goede zaak te ondersteunen. Verblift u dan, Mijne Geliefden, dat ook elders, dat om uwe Broeders in Jesus Christus dezelfde bereidvaardigheid zich vertoond heeft, en dat het zoo diep gewonde hart, van uwen Vader daardoor grootelijks is getroost geworden. Eerwaardige Broeders, (zoo spreekt de H. Vader tot de Kerkvoogden) met weene woorden kunnen wij het uitdrukken tot hoe grooten troost, tot hoe groote blijdschap, te midden onzer bittere droefheden, ons verstrekt heeft zoo die bijzondere en bewonderingwaardige trouw, liefde en eerbied, door uwen Voorvader de aan u toe betrouwde Geloovigen jegens Ons, die Apostolischen Stoel van den dag gelegd, als die waardig voorstreefde deensgezindheid, opgewektheid en volharding, getoond in het staande houden der regten van onzen Stoel in het verweeren van die zaak, die uwe vaderland, en nu dat gij het gebiedt, dat door de Bisschoppen gedaan is, dat zijne Heiligheid volgen. Ure alle leden van de Katholieke wereld hebben wij zoo van geestelijken als van leeken van allen stand, rang en staat schier talloze berichten ontvangen, die ook door honderd duizenden Katholieken onderteekend waren, in welke zij hunne toewijding aan en hunnen eerbied voor Ons en den Stoel van Petrus behelpt uitdrukken, terwijl zij den opstand en de vernetele aanslagen, in sommige van de Provincien ondernomen, hoogelijk verfoegen, en daarentegen willen, dat Sint Pieters Erfgoed geheel en ongeschonden zal blijven en tegen alle onrecht beschermd worden.

Ziedaar, Eerwaarde Medearbeiders en Beminde Geloovigen, wat ons, bij de aanvallen door het stoffelijk geweld in verbond, met de wereld, tegen het ghehele Hoofd der Katholieke Kerk gelegd en verder gedreigd, op onze beurt tot ons verstrekt, namelijk tot den mond van den H. Vader zelf, die te erkennen, dat hij getroost en opgebeld is, met dat het staande houding van ons erfgoed, door de onverschrokken openbaarde deelneming van al wat Katholiek is, in de wereld. Waarlijk, wij omgelen een roemen in den Heer (1. Th. 3. 1), dat wij tot die Kerk behooren, welke over geheel de aarde verspreid, maar éne stem en alom-

denzelfden moed heeft, niet slechts om de waarheid te beklijden, maar ook om voor het in zijn diepste heiligdom aangevallen recht opetijk op te komen; wij mogen ons over verheugen, dat nevens, of liever krachtens de eenheid der belijdenis de eenheid der liefde zich zoo laid sprekend vertoond heeft, en dat, door éne getuigenis van alle zijden, wederom en zoo in het ooglopend, de waarheid gebleek is van het woord door den Bisschop en Martelaar Ignatius, ten jare 107, geschreven, dat Rome voorziet in den christelijken liefdebond (Epist. ad Roman.).

Wat nu in deze eenstemmigheid bijzondere opmerking verdient, en door den H. Vader in zijn Zendbrief ook bijzonder opgemerkt wordt, is het getuigenis der alom verspreide Kerkvoogden, dat het agn de Leiding der allesbesturende Voorzienigheid moet toegeschreven worden, dat de Roomsche Paus een vorstendom heeft beregen, opdat hij namelijk, geen onderdaan van eenige wereldlijke magt zijnde, de verplichtingen van zijn Apostolisch ambt met volle vrijheid en zonder eenigen hinder over geheel de aarde kon vervullen. (Bij de Bisschop, Eerwaarde Medearbeiders en Beminde Geloovigen, die over eenstemmende verklaring, der alom verspreide Bisschoppen, die aan de Pauselijke verklaring aansluitende, wegens het op tegen de bewering van sommige zich noemende opregte Katholieken, dat de Paus, om te baten aan zijn Apostolisch ambt te voldoen, van de staatszorgen, zooals zij heeten, moet ontheven worden. Wie vragen zij eenvoudig, wie is hier de bevoegde bevoegdheid? Zijn het de Paus en de Bisschoppen of zekere onbekende lieden? Wij versterken onze vraag en zeggen: Zijn het de Paus en de Bisschoppen, of zijn het de grootten en machtigen dezer aarde? Het antwoord kan niet twijfelachtig zijn. Want welke de verplichtingen van het Apostolisch ambt des Pausen zijn; welke gemeenschap tot dezer vervulling tusschen het Hoofd der Kerk en de Bisschoppen moet onderhouden worden; welke de bevoegden en regten der gansche Kerk, maar der Bisschoppen in de eerste plaats, zijn om voerlichting; leiding, beslissing van den Paus te vragen en te ontvangen; hoe verre, aan den anderen kant, de verplichtingen des Pausen om dat alles, gevraagd of ongevraagd, te geven; zich uitstrekken; wat daartoe noodig, wat daarmede bestaanbaar is; voorwaar Paus en Bisschoppen moeten dit weten, of niemand weet het; Paus en Bisschoppen kunnen het weten, zal ware het voor ieder ander verborgen; niemand ter wereld kan het zoo goed weten, als de Paus en de Bisschoppen zelve. Dit is zoo klaar, dat men niet gelooft, maar slechts verstandig behoef te wezen om het in te zien. Maar wat moet men nu van lieden denken, die zich opregte Katholieken noemen, en aan den Paus en de Bisschoppen, afzonderlijk en gezamenlijk komen zeggen: Gij weet niet, wat pot het besturen der Kerk noodig of daarmede bestaanbaar is; wij weten het, daarom zullen wij ook bestuuren. Het is niet anders, dan gij, die gij dat mede gezien, wij hebben mede bestaanbaar achten. Is dat Katholiek? Wat is het, intendend, anders dan een vernetele aanmatiging van het oppergezag over geheel de Kerk, en éne vervallen verklaring van Paus en Bisschoppen van de bestuursmagt, door Christus hun gegeven? Wat is het anders dan de verloochening der waarheid, dat de H. Geest de Kerk door het van Christus ingestelde gezag bestuurt? Wat anders, dan éne geheele omkeering der stichting van Christus? En in derdaad men gaat zoo ver: het is door die Medearbeiders welke nu de gehele Kerk opgekomen is, uitdrukkelijk verklaard, dat de Geest des Heeren van plaats veranderd is, dat Hij van het kerkelijk gezag grooven debts op het burgerlijk gezag en in het algemeene de bevoegdheid is overgegaan. Vraag men nu wat is dan de roeping van het Oppelhoofd der Kerk, van het geestelijk gezag, dat het antwoord vindt: Wij willen, dat de Staat, welke de Keizer regere. Ziedaar, wij volgen op de Kerk, die de rol van den Paus en Bisschoppen vervullen, niets anders, dan zijn Apostolisch ambt, lost zich op in de contemplatie. Hij moge de Opvolger zijn van hem, die van Christus oprecht zal u de sleutelen van het rijk der hemelen geven. En al wat gij op aarde zult bin-

Advertentien van Zes regels en daar beneden worden tegen 1.00 geplaatst, meer dan Zes regels tegen 15 cents de regel. Voor alle advertentien wordt bovendien 50 cents regelrecht betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

den, zal ook in den hemel gebonden zijn; en alwat gij op de aarde zult ontbinden, zal ook in den hemel ontbonden zijn" (Matt. XVI, 19). "Weid mijne lammeren, weid mijne schapen" (Joan. XXI, 15). deze magt, deze last moge aan Petrus en zijne Opvolgers zijn topgedragen; in onze eeuw is die bestelling van Christus geëindigd; die sleutelen zijn met den geest des Heeren van plaats veranderd; die schapen zijn aan een ander te veiden gegeven; de Opvolger van Petrus mag niets anders meer zijn dan een biddende kluisenaar, wiens stem ten hemel mag stijgen, maar niet meer weergalmen over de aarde, wiens voorbede men kan komen vragen, maar van wien men geene bevelen meer kan ontvangen heeft, dien men eer mag hieden als eenen heilige maar niet gehoorzamen als den Stedehouder van Christus. Dit is de nieuwe deus welke thans gepredikt wordt; om laatste vanwezenlijken; benoef; voor den Paus van zijn wereldlijk vorstendom. Konert, Eerwaarde Medearbeiders en Beminde Geloovigen, kon er een krachtiger bewijs geleverd worden voor de gegrondheid der verklaring, door den Paus en de Bisschoppen afgelegd, dat het Zigtbare Hoofd der Kerk een zoodanig vorstendom behoef, opdat hij, geen onderdaan van édige wereldlijke magt zijnde, de verplichtingen van zijn Apostolisch ambt met volle vrijheid en zonder eenigen hinder over geheel de aarde kunne vervullen?

Doch wij moeten ons haasten, om nu met het tweede gedeelte van den Pauselijken Zendbrief nog belangrijke mededeelingen te doen. Het is wereldkundig, dat een machtig Vorst, bij welke de opstandelingen van den Kerkelijken Staat heul gezocht hebben, goed gevonden heeft aan den Heiligen Vader den raad te geven, dat hij de in opstand zijnde gewesten zoude afstaan. Zijne Heiligheid maakt nu ook den inhoud van zijn antwoord wereldkundig. Dat antwoord is, zooals ieder braaf kind der Kerk van zelf begrijpt, éne ronde afwijzing van den gegeven raad. De beweegredenen van de afwijzing zijn tevens blootgelegd, en bestaan hoofdzakelijk hierin: dat die raad énoverkomelijke zwaarigheden medebrengt, gelet namelijk op de waardigheid des Pausen en des Heiligen Stoels, op het geheiligde karakter des Pausen en de regten van voornoemden Stoel, welke immers niet het stamhuis van éen koninklijk geslacht, maar alle Katholieken aangaan; en tevens (zoo vaart Zijne Heiligheid voort) hebben wij te kennen gegeven, dat door Ons niet kan afgestaan worden wat het Onze niet is, dat wij ook klaar zien, dat de overwinning, volgens dien raad aan de opstandelingen van Aemilië toe te scharen, voor de binnens- en buitenlandsche christelijken verstandende Provincien éne aanmoediging is, die ónstand zoude zijn, van aenker zij, namelijk zouden zij hoe goed geluk aan de oproerigen te beurtvallen. Er onder meer hebben wij den Keizer beduidt, dat wij de bedoelde Provincien onder Pauselijke Staten in Aemilië niet kunnen afstaan zonder schending der plegtige eeden, waardoor wij gebonden zijn, zonder klagen en bewegingen in onze andere Provincien gaande te maken, zonder tegen alle Katholieken onrecht te plegen, eindelijk zonder de regten die van hun gebied onrechtvaardig berand zijn, maar ook van alle Vorsten der Christenwereld, die het onverschillig zouden kunnen toezien, dat de heiliger onderfelijkste beginselen wierden ingezwaagd. Ook hebben wij niet nagelaten om te merken, dat de Provincien Aemilië niet onbekend is, de dochter lieden, die door welke gelden en ondersteuning de jongste onderneemingen van het opstandte Bologna, Ravenna en in eenige andere Staten medewekt en volvoerd zijn, terwijl hierin de grootste deel der bevolkingen door de opstandelingen, waarop zij in het minst niet bedacht waren, zich onverschillig staaf en geene neigings toonde om er zich bij te voegen te sluifen. En nangezien als redding voor dien afstand aangevoerd werd, dat de Provincien van tijd tot tijd oproerige bewegingen onderstaan zijn, zoo is door ons geantwoord, dat zulk een bewijs geen bewijs is, omdat het te veel bewijst; wimmere dergelijke oproerige bewegingen zijn, van de rijken van Europa als elders, zeer dikwijls voorkomende.

en iedereen ziet, dat tot vermindering van een Burgerlijk Staat uit dien hoofde niet wettig kan besloten worden."

Na zich vervolgens nog beroepen te hebben op eene vroegere verklaring des magtigen mans, die nu eenen daarmede geheel strijdigen raad komt geven, en hem te hebben herinnerd, dat allen eenmaal te regt zullen staan voor de vierschaar van Christus, geeft Zijne Heiligheid de volgende verklaring: "Dit zijn de hoofdpunten van ons nog meer bevattend antwoord, welke Wij, Eerwaardige Broeders, volstrekt gemeend hebben aan U te moeten doen kennen, opdat Gij vooral, maar ook geheel de Katholieke wereld al meer en meer tot de wetenschap komt, dat Wij, met Gods hulp, overeenkomstig hetgene Onze allerduurste verplichting van Ons vordert, zonder vrees alles aanwenden en niets onbepreurd laten, om de zaak van godsdienst en regt vruchtbaar te staan, en om het burgerlijk gebied der Roomsche Kerk en hare tijdelijke bezittingen en rechten, welke geheel de Katholieke wereld aangaan, tegen alle vermindering en schending met standvastigheid te beveiligen en ze aldus te behouden, alsmede om voor de regtvaardige zaak der andere Vorsten zorgen aan te wenden. En steunende op den goddelijken bijstand van Hem die gezegd heeft: *In de wereld zult gij verdrukking hebben, maar vertrouwt, ik heb de wereld overwonnen* (Joan. XVI, 33), en: *Zalig die vervolging lijden om de regtvaardigheid* (Matt. V, 10), zijn wij bereid de huisterrijke voetstappen onzer Voorzangers te volgen, hunne voorbeelden na te streven, en al wat hard en bitter is te lijden, ja het leven zelf te geven, eerder dan de zaak Gods, der Kerk en des regts op welke wijze ook te laten varen."

U het bovenstaande medegedeeld hebbende, Eerwaarde Medearbeiders en Beminde Geloovigen, bevelen wij het uwer ernstige overweging aan, zoo om door den allerbelangrijksten inhoud tot een duidelijk begrip van de ware toedracht en van den waren toestand van zaken te geraken, als om in den zoo zachtzinnigen en liefderijken Paus de Apostolische vrijmoedigheid, vastberadenheid en sterkte van geest te bewonderen. Gaarne zouden wij u bij die overweging geleiden willen; maar de grenzen, binnen welke wij onzen Brief houden moeten, en deels ook de aard van het Herderlijk schrijven, laten dit niet toe. Wij vergenoegen ons dus met weinige opmerkingen.

Als wij het antwoord des Pausen tot afwijzing van den gegevenen raad aandachtig nagaan, vinden wij twee punten, die de overige beheerschen: *de belangen van het Apostolisch Ambt*, om welke de Pauselijke Staten door de beschikkingen der Voorzienigheid zijn gevormd — hierover hebben wij in het eerste gedeelte van dit schrijven reeds eenige woorden gezegd —; en *het regt*, meer bepaaldelijk de regten der Kerk van Rome op het ongestoord bezit harer tijdelijke goederen, en vooral van de soevereiniteit over de Kerkelijke Staten, en de regten dezer soevereiniteit zelve en van alle soevereiniteit in de Christenheid. Ten aanzien van het regt wenschen wij nog eenige gedachten aan u voor te houden.

Het is voor ieder, ook den minst nadenkende, allerduidelijkst, dat de H. Vader het regt verdedigt tegen het geweld. Immers dat wat men van hem wil, wordt niet gevraagd op eenigen, zij het ook maar voorgewenden, grond van regt; de opstand, ter wiens gunste des Pausen afstand gevraagd wordt, is niet eens uitgebroken onder voorgiven van schennis van regten en vrijheden, door het gezag gepleegd; er is in deze gansché zaak geene spraak van regt hoegenaamd; ten zij van den kant des Pausen, wiens regten geschonden zijn. En let men nu op den aard, het veelzijdige en het schier alomvattende der geschondene regten, en daarenboven op de persoonlijkheid, die deze regten bezit; slaat men verder licht op de beginselen, naar welke die schennis heeft plaats gehad, over welke nu als het ware de zegen van den H. Vader gevraagd wordt; dan stijgt het tot eene ontzettende duidelijkheid, dat, indien de regtschennis aan de H. Kerk in haar zichtbaar Hoofd gepleegd eene middelelijke of stilzwijgende bevestiging erlangt, voortaan geen regt, welk ook meer behoefte ontzien te worden, maar alle regten aan de begeerigheid van den sterken zijn prijs gegeven. Bovendien, wat het ook voorerst gebeuren moge, eenmaal zal men het antwoord door Pius IX aan den Keizer der Franschen gegeven, en den rondgaanden Brief, door welchen hij dat antwoord aan de Algemeene Kerk heeft bekend gemaakt; onder de gewichtigste stukken rekenen, die van het Vaticaan zijn uitgegaan; en zal men den Paus, wiens verklaringen zij bevatten, roemen als den onverschrokken kampvechter voor het regt, dat is voor de eeuwige beginselen des regts, zonder welcher handhaving geene maatschappij duurzaam zijn kan. Treurig, Mijne Geliefden, allerbitterst, maar niet minder waar is het, dat wij in eene bevreemdte wereld, welke eenen toestand heeft voortgebracht gelijk aan den welke Isaias (XXIV, 5) beschrijft: "Het land is verlaten van zijne inwoners, want zij hebben de wetten overtreden, het regt veranderd, het eeuwig verbond gebroken." Immers, de eeuw heeft niet slechts de verbodiging van bepaalde regten, vooral van die des gezags, feitelijk op zijde gesteld, maar zij heeft in hare blinde

vaart schier alle regten vernietigd heeft; maar zij heeft voor overal zij vermoed, het weten vervalscht door de voortdurende van valseche leerstellingen over het regt, zijnen voortgang en zijne gevolgen. Gedreven door een durstig en even verlangen naar eenen geheel anderen toestand dan den bestaanden, naar eenen toestand van ongebondenheid, dien zij vrijheid noemt, en van zinnelijke genietingen, waarin zij het geluk stelt, heeft zij verklaard geoorloofd en overeenkomstig het regt te zijn al wat zij goedvindt met den naam van ontwikkeling, vooruitgang, volmaking te bestempelen. En zoo ontkent zij alle regt van bestaan van alles wat met hare inbeeldingen van voortgang niet strookt. Hoe ver dat leiden moet, wat rampen het gevolg moeten zijn, wat innerlijke verscheuring der maatschappij ontstaan moet, indien zulke beginselen verder doordringen en toegepast worden, wie kan het voorzien? Maar wie is er die het keeren, die de eeuw in hare vaart ten verderve voor goed stuiten, en haar geleiden kan tot het heil? God, Beminde Medearbeiders en Geloovigen, God alleen vermag dit, en zoo het, gelijk wij vertrouwen, in zijne heilige raadsbesluiten ligt, zal Hij het doen door zijne Kerk, gelijk Hij het reeds herhaaldelijk gedaan heeft. Want aan de Kerk heeft Hij de verkondiging en verdediging der waarheid, en bij gevolg des regts opgedragen; aan de Kerk heeft Hij den last gegeven, om de beginselen, door welker naleving de maatschappij behouden, ontwikkeld en volmaakt kan worden, te planten en te besproeien niet alleen met het zweet, maar des noods ook met het bloed van hare edelste leden. Immers een zwaard tot bloedvergieten gaf Hij niet aan de Kerk, en aan hen die dat zwaard voeren, droeg Hij de prediking niet op. Maar opdat geen vleesch voor zijn aanschijn roeme, maar al wie roemt, in Hem roeme, heeft God datgene, wat in het oog der wereld dwaas en zwak is, uitgehozen om de wijzen en de sterken te beschamen (1 Cor. 1 v. 21 e. v.). Voorzeker zal in dien strijd van beginselen, in welken eenerzijds het zwaard schittert, anderzijds slechts ten hemel gehevene handen zich vertoonen, een zware druk op de Kerk neêrkomen. Hoe ver die druk gaan kan, mag men uit de woorden van Petrus' opvolger afleiden, als hij van zijnen Apostolischen zetel af verklaart, dat hij bereid is de voetstappen zijner voorgangers te volgen, hunne voorbeelden na te streven, en al wat hard en bitter is te verduren, ja het leven zelfs te verliezen eerder dan de zaak van God, de zaak der Kerk en des regts op te geven. Een Paus, niets dergelijke behoevende te vrezen, zoude, als hij plegtig tot alle Kerkvoogden en dochteren tot geheel de Kerk spreekt, zoo iets in zulke beschikkingen niet vermelden. En daarom, Eerwaarde Medearbeiders en Beminde Geloovigen, daarom moeten wij, overeenkomstig het verlangen van den H. Vader, volharden in bidden en werken ten behoeve van den Apostolischen Stoel; wij moeten zonder ophouden den Almachtige vragen dat Hij den stormen en der zee stille gebiede, den Opvolger van Petrus en de Kerk met zijne bescherming verblijde; dat Hij oprijze en zijne zaak beslisse; dat Hij de bestrijders zijner Kerk en des Apostolischen Stoels met zijne hemelsche genade weldadig verlichte, en hen door zijn alvermogen, tot den weg der waarheid, der regtvaardigheid en des heils terugvoere. En om te zekerder verhoord te worden, moeten wij de voorbede der Onbevleete allerheiligste Moedermaagd, des H. Apostelvorsten Petrus, zijns mede-Apostels Paulus, en aller Heiligen die met Christus heerschen, ootmoedig en ijverig invoeren. Dit moet geschieden. Mijne Geliefden, met een onwankelbaar vertrouwen; anders mogt de Heer ons, gelijk den beangstigten Discipelen, toevoegen: "Waarom zijt gij bezweerd, gij kerkgelovigen?" En om dit vertrouwen in ons op te wekken, moeten wij ons de voorzeggingen en de beloften des Heeren herinneren: "De wereld zal zich verblijden, maar gij zult bedroefd worden, doch uwe droefheid zal in blijdschap veranderd worden." "Zie, zeide de H. Cyprianus (De mortal. I), wat voorzeggd is, dat gebeurt, en dewijl gebeurt wat voorzeggd is, zoo zal ook alles volgen dat beloofd is."

Verdubbelt dan, gedurende den H. Vastentijd, uwe gebieden en goede werken, en troost U, te midden van het lijden, met de gedachte, dat, gelijk de dagen van vernietiging en rouw gevolgd worden door het blijde feest der Verrijzenis, alzoo ook voor de H. Kerk op den tijd van druk een tijd van verlichting, en na den tijd eene reeds verheerlijkte heerschappij volgen zal.

"Wij willen bij deze gelegenheid niet nalaten uwe gebieden ook te vragen voor Zijne Majesteit onzen geëerbiedigden Koning en Hoogstdezelfs Huis, en voor alle uwe Overheden, zoo geestelijke als wereldlijke."

Eindelijk, Beminde Geloovigen, Wij maken bekend, dat Wij krachtens de Ons van den Apostolischen Stoel verstrekte volmagten, beden wederom de zelve dispensatiën in de kerkelijke wetten van onthouding verleenen, welke Wij verleden jaar verleend hebben, en dat Wij daarvoor ook dezelfde voorwaarden stellen, zullende de Herw. Heereen Pastoors de bedoelde vergunningen afkondigen.

En zal deze, in alle kerken van ons Bisdom, op den

Zondag *Quinquagesima*, op de gebruikelijke wijze van den predikstoel afgekondigd worden.

Gegeven te Sassenheim, den 7 Februarij 1860.

† FRANCISCUS JACOBUS VAN VREE,
Bisschop van Haarlem.

Op last van Zijne Hoogwaardigheid:
W. J. VAN GROSSEL,
Secretaris.

Tot de geruchten van den dag behoort, dat de portefeuille van het departement van Justicie thans zou zijn aangeboden aan den heer Godefroi, lid der Tweede Kamer.

De directeur van het Zoologisch genootschap *Natura Artis Magistra* heeft, volgens een uit Brunswijk ontvangen bericht, twee aldaar aangebrachte rijnpaarden voor die inrigting aangekocht.

Men verneemt dat een man, wonende op den Achterburgwal, eergisteren in hechtenis is genomen, op vermoeden van zijne vrouw het leven te hebben benomen.

Heden morgen is uit het Rokin bij de Duifjessteeg het lijk opgehaald van een onbekend manspersoon, naar gissing 50 jaren oud. Het is naar het Gasthuis gebragt.

De prijzen van het Vee, besteed ter markt, van gisteren, waren als volgt: Runderen, wegende 650 ℔, 1ste kwal. f 230, 2de kwal. f 200; idem weg. 600 ℔, 1ste kwal. f 210, 2de kwal. f 190; idem weg. 550 ℔, 1ste kwal. f 200, 2de kwal. f 170. Melk en Kalkkoeijen f 150 tot f 210. Schapen van f 22 tot f 28. Varkens van 54 tot 60 ct. het Ned. ℔.

Z. M. heeft beoemd: tot ridder der orde van den Nederl. Leeuw, dr. C. C. van Hees; tot burg. der gem.: Druhen, J. F. Jansen; Leende, T. Maas; tot inspecteur voor het middel van den waarborg der gouden en zilveren werken te 's Gravenhage, R. van der Voort; tot controleurs: te Utrecht, P. van Steenberg; te Roermond, W. H. Vrijdag; bij 's Rijks mint: tot controleur, P. H. Taddé; tot essayeur, J. S. Bloot; tot ontv. der dir. bel. en acc. te Haarlem, J. J. van Praag; pensioen verleend aan: C. H. van Wickevoort Crommelin, wed. van D. F. Crommelin, in leven ontv. der reg. dom. te Haarlem, f 1893; A. Westra, wed. van J. Albeda, in leven ontv. der reg. te Leeuwarden, f 1651; alsmede aan P. Bleeker vergund het aannemen en dragen der onderscheidingssteekenen van koninkrijken en steden, te weten van Frederik, hertog van Mecklenburg, van Pruisen, van Wurtemberg, geslachten.

AMSTERDAM, 20 Febr. Heden heeft de arrond. regtbank alhier uitspraak gedaan in de zaak van vrouw M., handel drijvende in kaas en eijeren, wonende te Amsterdam aangeklaagd van zich te hebben schuldig gemaakt aan oplichting en bedrog jegens ingezetenen te Delft. De regtbank heeft haar daaraan schuldig verklaard, en met aanneming van verzachtende omstandigheden veroordeeld tot eene kotrektonnelle gevangenisstraf van eene maand met veroordeeling in de kosten.

AMERSFOORT, 19 Febr. Men verneemt, dat het ontwerp der akte van vennootschap voor de spoorwegmaatschappij Utrecht-Amersfoort-Zwolle, is goedgekeurd; zoodra deze notarieel zal zijn gepasseerd, zouden er hier ter stede lijsten van deelneming worden aangeboden tot het nemen van aandelen groot f 250. De maatschappij noemt zich de centrale spoorwegmaatschappij. Men zou in April beginnen met den aankoop der aandelen, die men in der minne kan verkrijgen. (H.)

HERTOGENBOSCH, 21 Febr. Aangezien van verschillende zijden te dezer stede was te kennen gegeven dat de Katholieken een blijk van verknochtheid en liefde aan den H. Stoel wilden geven, werd daartoe dezer dagen de gelegenheid opgesteld. Een adres aan Z. H. den Paus, door eenige notabelen opgesteld, is bij de vier voornaamste boekhandelaars ter teekening medergelegd. Van alle zijden snelt men toe om, naar aan Z. H. den afschuw uit te drukken, welken den zoon der Kerk door de opstand tegen den Paus wordt ingeboezemd.

AMSTERDAM, 17 Febr. De markt van heden waren aangevoerd 173 stapels kaas, wegende te zamen 36,010 Ned. ℔. De prijs was voor kleine kaas f 31, middelbare f 32, kommissie f 2.25 per 50 Ned. ℔.

LEIDEN, 18 en 19 Febr. Boter: 1ste kwal. f 1.35, 2de kwal. f 1.07, 3de kwal. f 1.32 per Ned. ℔.

Verovering van Boul.

BATAVIA, 24 Dec. 1857.

(Vervolg.)

Er werden dadelijk bevelen gegeven voor het ontwerpen, traceren en verder afwerken van eenen redoute.

Met de onderwerping van de bevalling ging het goed. Onophoudelijk kwamen lieden van Arot Palakka kleine geschenken en hunne harte aanbieden.

Als beschermeling van het gouvernement was hij sen gevierd man.

Op den 26^{en} waren reeds drie hoofden, en vijftienvingtig onderhoofden, en op den 27^{en} de onderhoofden van

Katjang en Limbang in onderwerping gekomen. Maar niet alleen in Sindjai werd deze goede gezondheid bespeurd; ook in het Bonische gebied werd die aan den dag gelegd. Dit bleek uit de overkomst van twee vrouwelijke Aroes uit de kampongs Kadjoe-Ara en Mara, die uit het Bonische gebied met een gevolg van cirka 300 personen hulde aan Aroe-Palakka kwamen brengen.

De zaken te Sindjai voortdurend geregeld zijnde, werd den 28sten November een aanvang gemaakt met het slepen der transportschepen naar Badjoa, alwaar de laatsten op den 3den December aankwamen. Al de troepen werden daar gedeponeerd en op den 6den werd de marsch naar het binnenland aangevangen in deze orde:

a. De voorhoede bestaande uit: 1. drie kompagnien van het 4de bataillon infanterie; 2. een peloton kavalierie; 3. de twee houwtiers van de 3-ponds ligte veldartillerie; 4. een detachement saappeurs, onder de bevelen van den majoor C. M. H. Kroesen.

b. De hoofdtroep bestaande uit: 1. de gezamenlijke kavalierie; 2. de drie overige kompagnien van het 4de bataillon infanterie; 3. de overblijvende artillerie; 4. het 11de bataillon infanterie.

c. De mobiele en bij de korpsen ingedeelde ambulancen met de kookketels en onmisbare bagage, gedekt door eene kompagnie van het 11de bataillon infanterie.

d. De achterhoede, vertrekkende een uur na den hoofdtroep en bestaande uit: 1. de veldambulancen; 2. het vivrespark; 3. twee kompagnien van het 5de bataillon infanterie, onder de bevelen van den majoor H. T. Heisterkamp.

De weg, die door de zorg van den majoor en chef van den staf H. C. Staring was hersteld en verbeterd, was tot aan Boni tamelijk goed en veroorzaakte geene beduidende hindernissen, aan den marsch der verschillende wapenkorpsen. De marsch kon dus goed en opgesloten in halve-sekti-kolonnen plaats hebben.

Tot aan Tebadjong werd geen vijand ontdekt. In de vlakte van Boni komende, zag men echter eene uitgebreide borstwever voor zich, met eene bamboezen palissadering voor dezelve, bestaande uit ongekleefde stammen, waaraan de zijtakken gelaten waren, om de palissade te bemiddelijken, tamelijk dicht bijeen en regelmatig in het rond geplaatst. Verreder werden slechts weinigen gezien.

De voorhoede kreeg last langzaam door te marcheren en geene vijandelikheden te beginnen als de vijand het initiatief niet nam. Eene nauwkeurige verkenning van de positie werd verhindert door het gordijn van boomen en struiken, welke den regtervleugel derzelve dekte. De linkervleugel was meer open; maar de regter was het meest gevaarlijk van het slagveld; in die richting lag de Aroes van Palakka en Pasempa. Daar moest dus de marsch geschieden, om den terugtocht naar Pasempa te verhinderen. Het scheen ook het sterkste gedeelte der linie te zijn.

Spoedig opende de vijand zijn vuur uit lilla's en verdragende geweren of buksen.

Met het vuur uit het front der linie werd ook een levendig vuur uit de kampong Bola Salimpa geopend, en zoo werd later bleek, maar aanvankelijk gemaskeerd door de kampong niet te zien was, uit eene redoute, welke loodrecht buiten de linie en haar flankerende was aangebragt.

Dit vuur nam de voorhoede in de flank en had haar veel kwaad kunnen doen. De kapitein W. van Os, de drie kompagnien van het 4de bataillon kommanderend, die bij den hoofdtroep waren ingedeeld, kreeg last om met dezelve den vijand uit die kampong te verdrijven, waar hij in menigte genesteld was. De kavalierie onder den majoor J. Wolff, werd bevolen zich gereed te houden om het vuur uit de kampong tot zwijgen zou gebragt zijn, den regtervleugel der linie om te trekken en den terugtocht des vijands af te snijden, zooveel doenlijk te dwingen te wijken. Het vuur was wat zich verdedigen zonde, maar het vuur was niet te stoppen.

De artillerie, onder majoor J. H. van Bloemen van anders, marcheerde in het front der stelling open opende haar vuur op de linie; het 4de bataillon infanterie deploteerde zich op den linkervleugel van de artillerie, zoodat de hoofdaanval tegen des vijands regtervleugel gericht was. De manoeuvre gelukte volkomen. Het vuur uit de kampong Bola Salimpa werd tot zwijgen gebragt; de kavalierie ontrok des vijands regtervleugel; de voorhoede drong door het verhak en beklom de borstwever.

De telegraf meldt heden het volgende:

LONDEN, 21 Februarij. In het Lagerhuis werd gisteren avond door Disraeli een amendement voorgesteld, strekkende tot het Huis de door het handelstraktaat met Frankrijk aangebrachte wijzigingen in het tarief van de uitvoerrechten niet in behandeling zal nemen vóór dat de koninklijke zelf is goedgekeurd. De heer Gladstone, minister van Financiën, verdedigde den door de regering ingedienden wet en de heer Cairns sprak ten gunste van het amendement, dat hierop door den prokureur-generaal werd bestreden. Onder de overige woordvoerders sprak de heer Fitzge-

rald voor en lord John Russell tegen het amendement, dat door laatste genoemd als inkonstitutioneel werd beschouwd. In omvraag werd het amendement Disraeli met 593 tegen 230 stemmen verworpen, zoodat de Regering met eene meerderheid van 63 stemmen de zage behaalde.

In het Hoogerhuis klaagde lord Derby dat aan dit ligchaam de gelegenheid was ontnomen het met Frankrijk gesloten traktaat nauwkeurig te onderzoeken, daar het overijld is tot stand gekomen en geteekend, en herinnerde aan eene verklaring van Pitt, dat een traktaat met Frankrijk onpopulair was.

Lord Granville antwoordde namens de Regering met de opmerking, dat Pitt uitsluitend met Frankrijk had onderhandeld, doch het tegenwoordige traktaat door de geheele wereld van toepassing kan gemaakt worden. Door lord Grey werd de bepaling van het traktaat afgekeurd, waarbij Engeland zich, wat den uitvoer van steenkolen betreft, voor tien jaren verbonden heeft.

WEENEN, 21 Feb. Eene Keizerlijke verordening is uitgevaardigd waarbij aan de Israëlieten de bevoegdheid wordt toegekend grondbezit te verwerven in Neder-Oostenrijk, Bohemen, Moravië, Silezië, Hongarije, het Woiwoodschap, het Banaat, Kroatië, Slavonië, Zevenbergen, de kustprovinciën en Dalmatie, doch deze bevoegdheid, in Gallicië, de Bukowina en Krakau beperkt wordt tot dezulken die onderwijs genoten hebben op gymnasia, vormscholen, handelscholen en scholen voor landbouw, houtveste en zeevaart, of die den rang van officier bekleeden.

TURIJN, 20 Feb. Uit Napels wordt van den 14 het volgende gemeld: De minister van Gratie en Justitie, ridder Cesar Galotti, is overleden, en ad-interim vervangen door den minister van Binnenlandse Zaken, ridder Achilles Rosica, wiens portefeuille later zou overgaan in handen van ridder Luigi Ajossa, thans minister van Openbare Werken. Aan den heer Morelli, oorlogskommisaris te Triest, is eene som van 30,000 kroonen gezonden, om hem in staat te stellen voort te gaan met het werven van Oostenrijksche vrijwilligers voor het leger der Beide-Siciliën. Twee honderd onder-officieren en soldaten van het leger van Pineroli zijn, om politieke redenen, in verzekerde bewaring genomen en naar de eilanden Pagnana en Partellaria (een ander Castel Elmo) gebragt. Vier ambulances zijn naar het leger afgezonden. Het fregat *Torquato Tasso* gestationneerd te Guilianova, is verongelukt. Den 10^{en} was te Napels sprake van eene zamenzwering tegen den Keizer der Franschen.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIS, 20 Febr. De *Monteur* bevat eene cirkulaire van den minister van Eeredienst, den heer Rouland, aan de Aartsbisschoppen en Bisschoppen van Frankrijk, waarin de gebruiken, wetten en beginselen worden opgesomd, welke sedert de oudste tijden in Frankrijk naast het onbetwiste gezag van de Kerk op de godsdienstige maatschappij de onafhankelijkheid hebben bevestigd van den Staat, die de burgerlijke en staatkundige maatschappij regelt. De minister herinnert welke het gedrag is geweest van den Keizer sedert 1849. Hij heeft aan de Kerk vertrouwen en eene groote vrijheid geschonken, en zich niet beroepen op de verbodsbepalingen van onze bijzondere wetten, maar hij wil niet, dat die vrijheid, verleend met het oog op het algemeen welzijn een middel worde tot opwekking van onrust. Hij herinnert dat het geschil, tusschen den Keizer en den Paus ontstaan, geene godsdienstige maar alleen wereldlijke vraagpunten betreft. Burgerlijke tweedragt op te wekken zou in het belang der godsdienst een betreurenswaardige misslag zijn. De minister erkent, dat de overgrote meerderheid der geestelijkheid die klip heeft bevestigd, maar hij betreurt het, dat eenige geestelijken misbruik hebben gemaakt van de vrijheid, hien op den kansel verleid, om kwetsende zinspelingen te uiten en op strafwaardige wijze de menigte op te zetten. De natie keurt zoodanige uitputtingen af. De minister rekent er op, dat de Bisschoppen hen, die daarvan afwalepen, zullen terugbrengen op het pad van het Evangelie en tot hun pligt. De minister herinnert, dat de priesters en de leeken burgers zijn van hetzelfde vaderland, en dat indien de geestelijkheid den Paus moet vereeren, zij aan den Keizer eerbied en getrouwheid is verschuldigd. Op die wijze zal men wanordelikheden voorkomen, die nadeelig voor de belangen der godsdienst en schadelijk voor den Staat zijn. De Keizer zal steeds met genoegzamen de Fransche geestelijkheid beschermen, maar hij wil, in het belang van allen, de wetten des lands krachtig doen handhaven en ten uitvoer leggen. Hij koestert het vast vertrouwen, dat het nader zijne zending van orde, vrede en vroomheid zal brengen.

— Sedert een paar dagen zijn er in Frankrijk berichten in omloop dat het Fransche gouvernement met het Pauselijke Hof op den weg eene schikking zou zijn. Althans, zoo schrijft een korrespondent van hier aan de

Indépendance belge, en gaat dus voort: „Ondanks de taal der cirkulaire van den heer de Thouvenel, en de strengheid tegen de Katholieke pers, zou het gouvernement tegenover de volharding van den H. Vader er toe besluiten van de worsteling af te zien. In de Romagna zou het Pauselijk gezag hersteld worden, vermoedelijk met eenige schijnbare waarborgen.”

Nopens dit feit zou de berigtgever, die dit onder alle voorbehoud mededeelt, nader onderrigt worden. Doch merkt hij op „daar er zeldzaam zooveel rook zonder vuur is, zoo is 't gewis dat de mannen der coalitie gisteren in blijdschap waren. Zou 't een krijslisist wezen om op een verkeerd spoor te leiden? Ik geloof 't niet.”

Dit berigt van de *Indépendance* strookt al zeer slecht met bovenstaande cirkulaire aan de Fransche bisschoppen. Waarschijnlijk zullen slechts weinigen zich door zulke verzekeringen om den tuin laten leiden.

„Intusschen wordt alles te Rome in gereedheid gebragt, zoo leest men verder in die korrespondentie, om binnen kort Frankrijk niet meer te behoeven. De Duitsche rekruten vermeerderen, volgens officiële korrespondentiën, die met partikuliere brieven overeenstemmen, dagelijks en de kardinaal-minister van Oorlog meent dra over omstreeks 35 duizend man, waaronder vele oude gedienden, te kunnen beschikken.”

— Bij gelegenheid van het voorstel des ministers van Buitel. Zaken om het dagblad *la Bretagne* op te heffen, hadden vijftien of achttien leden van het Wetgevend Ligchaam, tot de Katholieke partij behoorende zich vereenigd om te beraadslagen wat ter zake van de Romeinsche kwestie kon gedaan worden. Na den toestand onderzocht te hebben, verdaan drie hunner opgedragen den Keizer een audientie te verzoeken, om Z. M. namens de vereeniging het leedwezen en de bekommerning der Katholieken uit te drukken, ontstaan door de politieke gedragingen van het gouvernement in genoemde kwestie. Doch hun verzoek werd van de hand gewezen en de hertog van Bassano, opperkamerheer, deed hen bekend maken dat 's Keizers bezigheden hem niet veroorloofden hen te ontvangen; doch wilden zij hem, hertog van Bassano, datgene mededeelen, waarover zij Zijne Majesteit wilden onderhouden, hij dan op het door hen te bepalen tijdstip ter hunner beschikking zou zijn.

In de vereeniging werd besloten dat het tot den Keizer en niet tot zijn kamerheer was, dat men eerbiedige verzoeken wilde rigten, en dat de gedelegeerden alzoo den Keizer zouden schrijven, wat hun niet toegelaten was hem mondeling te zeggen. Hiervan gaven zij den hertog van Bassano kennis, met verzoek den brief aan den Keizer te willen ter hand te stellen; tegen door den hertog van Bassano aangenomen werd.

— De Regeringsbladen hebben tot heden vermeden op de Rijn grenzen van Frankrijk te zinspelen; andere Bonapartistische dagbladschrijvers nemen zich minder in acht. Zoo schrijft de bekende Edmond About in het Feuilleton van den *Opinion Nationale*: Ware Piëmont in zijne voormalige grenzen gebleven, wij hadden er een min aan gedacht Savoye te eischen; als Sardinië het ons aan te bieden. Thans echter is het, dank zij onze hulp, met geheel midden-Italië vergroot; onze weldaden bevelen het dankbaar te zijn, en zijne vergrooting schrijf ons voor eenige zekerheid te nemen tegen Sardinië. Wij sluiten onze deur. Hetzelfde zou gebeuren, als Pruisen binnen eenige jaren met de naburige Protestantsche Staten vergroot werd.

Wij zouden deze groote en heilzame omwenteling van harte goedkeuren, maar wij zouden ook niet kunnen nalaten aan ons zelve te danken, en te beseffen dat een uitgestreker Pruisen een gevaarlijker buurman voor ons werd.

Wij zouden onze deur sluiten en Europa, er aan herinneren, dat de Rijn bestemd is om tusschen Duitschland en ons te stroomen.

Dat is eene aardrijkskundige waarheid, welke wij het regt niet hebben te vergeten, maar welke wij bescheiden genoeg zullen zijn voor ons te houden, zoo lang de kaart van Duitschland blijft, wat zij is.

— Te Algiers waar men sedert eenigen tijd minder strenger tegen de pers handelde, schijnt men de voorbeelden van Parijs weder te gaan volgen. Op alle geschriften wordt een naauwlettend oog gehouden.

— Uit Turijn wordt berigt, dat Koning Viktor Emanuel een brief aan den Paus geschreven heeft, waarin hij Z. H. aanbiedt alle Romeinsche Staten te behouden des Pausen te besturen.

DUITSCH.

WEENEN, 19 Febr. De *Presse* meldt van den heer de Thouvenel aan den Paus, dat hij in Parijs heeft hier grote ontetendheid. Onder anderen behelst de *Presse* een artikel, waarin de Fransche minister van Buitel. Zaken verklaart, dat de Oostenrijksche troepen in de Romagna even veilig hadden kunnen blijven als de Fransche te Rome, en wel krachtens de akte, waarbij de neutraliteit van den H. Stoel wordt verkondigd, en dat de verwijdering dier troepen de zijdelingsche oorzaak van een opstand in de Romagna is geweest.

